

ПРОДУКТЪТ АУДИОВИЗУАЛНО СЪДЪРЖАНИЕ
ЗА ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ. ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ

Радостина Славчева¹

THE PRODUCT CALLED “AUDIOVISUAL CONTENT
FOR SPEECH THERAPY”: APPLIED ASPECTS

Radostina Slavcheva

Abstract: *The dynamic world we live in requires individualization and personalization of the teaching style. Students tend to follow constructions that are close to technology products they have access to every day, such as movies and videos. This paper presents audiovisual content for speech therapy. It shows how speech therapists using audio and video are used to creating interactive aids for articulation therapy, personalized e-books, and educational videos.*

Keywords: *speech therapy; articulation therapy; articulation disorders; activity; motivation; repetition of linguistic material.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Намираща се на границата между педагогика, психология и медицина, логопедията използва в своята практика най-ефективните, нетрадиционни методи и техники на сродните науки, които спомагат за оптимизиране работата на логопеда (Ценова 2015). Терминът интеракция означава взаимодействие между обучаем и учител, както и взаимодействие между самите ученици (Калинова 2016). Интеракцията (взаимодействието) е педагогическа, когато преследва изменение на поведението на ученика, което е свързано с достигане на специфична образователна цел (Иванов 2012). В логопедичната терапия интерактивността се приема като посока, в която да се търсят нови методи за взаимодействие между логопеда и детето. В отговор на тези търсения иновативните методи, които са свързани с използване на богат набор от интерактивни техники, дават тази възможност. Технологичните иновации предлагат нови мултимедийни инструменти, които стимулират мотивацията и активността на учениците.

В контекста на логопедичната терапия интерактивността може да се разглежда като начин логопедът да се справи с предизвикателството и да избяга от остарелия „атомистичен подход“ (Ценова 2015), който се фокусира основно върху механичните моторни умения по време на артикулационната терапия, при която се извършва повторение на лингвистичния материал. Съвременната стратегия на логопеда все повече е ориентирана към приложението на интерактивни

¹ Радостина Славчева – доктор, логопед в ОБУ „Д-р П. Берон“ – гр. Ямбол, България.

методи с цел изграждане на успешна комуникация с детето, като средство за активно участие в терапевтичния процес.

Новите поколения стават зависими от един стил в обучението, в който знанията и уменията се представят по един атрактивен начин, наподобяващ филмите и клиповете, които гледат (Василева 2016). Един от главните принципи при използването на информационни и комуникационни технологии в логопедичната терапия се основава на полисензорния подход. Основните предимства при използването на интерактивни технологии в логопедичната терапия са свързани с повишаване на мотивацията и развитие психичните процеси, които имат пряко отношение към развитието на речта. През последните няколко години все повече логопеди използват съществуващите образователните приложения, за да създават материали, които да бъдат използвани за целите на логопедичната терапия. Артикулационната терапия се реализира чрез поредица от логопедични занятия. Всички те трябва да бъдат добре структурирани, подчинени на целите и задачите на изготвената логопедична програма. Използването на лингвистичния материал трябва да бъде подходящо структуриран и съобразен с нарушението (Ценова 2015).

Изработеното „Аудиовизуално съдържание за логопедична терапия“ включва Интерактивни помагала за артикулационна терапия, персонализирани електронни книги и образователни видеа за артикулационна терапия (фиг.1). Използваните аудио и видео подкаст във всеки от материалите, придава индивидуалност и персонализация, което от своя страна прави логопедичните занятия увлекателни, давайки възможност да се работи в посока на развитие на ключови компетенции. Работата върху аудиовизуалното съдържание дава възможност на учениците да развиват дигитални и комуникативни компетенции.

МЕТОДОЛОГИЯ

Предложените в статията интерактивни помагала за артикулационна терапия, електронните книги за артикулационна терапия и образователните видео продукти дават възможност да учениците да се включат в „драматично взаимодействие“ (Василева 2016) и да се впишат в роли. Това стимулира интереса на децата и дава възможност да се избегне механичното повторение на зададения лингвистичен материал. Статията изяснява възможностите Интерактивните помагала за артикулационна терапия да бъдат прилагани във всеки един етап на артикулационната терапия. Като научен проблем се представя механичното повторение на лингвистичния материал в артикулационната терапия при деца със специфични артикулационни нарушения. В тази посока създаденото аудиовизуално съдържание се предлага в контекста на иновативна практика, която дава възможност за практическото решаване на проблема, чрез приложение на информационни и комуникационни технологии и развитие на ключови компетенции.

С цел повишаване на мотивацията и активиране на участието на учениците с артикулационни нарушения в логопедичните занятия решихме да разширим обхвата на създадените Интерактивни помагала за артикулационна терапия, като създам с учениците интерактивни електронни книги и образователни видеа.

Цел на дейностите, свързани със създаване на електронни книги и създаване на образователни видео продукти, е:

- ангажираност на учениците за логопедична работа;
- мотивация на учениците за повторение на лингвистичния материал, който е част от логопедичната терапия.

Приложни аспекти на продукта са свързани с факта, че може да се приложи при ученици с артикулационни нарушения, включени в логопедична работа.

Защо учениците срещат трудности при повторение на лингвистичния материал, зададен от логопеда?

Първата стъпка, която предприехме е да анализираме причините, поради които липсва мотивация за повторение на лингвистичния материал по време на логопедичната терапия. Стигахме

до следните основни причини, поради които при учениците липсва мотивация за повторение на лингвистичния материал и активно участие в упражненията:

- недостатъчна персонализация на материала;
- недостатъчно използване на интерактивни подходи при онагледяване на лингвистичния материал.

– Втората стъпка изискваше от нас да начертаяме конкретен план за действие. Решихме да се концентрираме върху следните дейности:

- приложение на Интерактивни помагала за артикулационна терапия в пряката работа по време на логопедичните занятия;
- създаване и приложение на интерактивна електронна книга;
- създаване на образователни видео продукти с участието на учениците и приложение в логопедичните занятия.

Създадените помагала за артикулационна терапия притежават следните характеристики на интерактивност:

- онагледяване (картинково изображение на думата, присъстваща в лингвистичния материал);
- озвучаване (аудиокаст).

Те са подходящо онагледени с картинни изображения, като към тях е добавен аудиокаст. Изображенията и лингвистичния материал са съобразни с методиката за автоматизация и диференциация на звуковете при артикулационни нарушения. Това на практика означава, че при работата по конкретен звук, логопедът разполага с илюстративен материал за всяка дума, която трябва да се повтори от ученика в процеса на терапията. Освен илюстративния материал за всяко изображение, има създадено и аудио озвучаване. Логопедът може да демонстрира правилния изговор на думата и на изречение, в което тя е включена. Методиката на автоматизация на звуковете включва продукция на дума и включването ѝ в изречение, а помагалата за артикулационна терапия дават възможност това да се случи по интерактивен начин. Използвайки плюсовете на компютърните технологии, продуктът има изцяло иновативен характер, защото предлага добра възможност да бъде избегнат механичният характер на подражателната дейност и многократните повторения на образците. Интерактивните помагала за артикулационна терапия предлагат визуализация и озвучаване на лингвистичния материал и могат успешно да се използват в различни етапи от артикулационната терапия – автоматизация и диференциация на звуковете. Интерактивността на продукта дава възможност да се преодолее спадът в продуктивността на детето и да се увеличи ефективността на работата.

Основна цел на статията е да се представи разработеният и апробиран продукт „Аудиовизуално съдържание“, който включва интерактивни помагала за артикулационна терапия, персонализирани интерактивни електронни книги за артикулационна терапия и образователни видеа за артикулационна терапия. Продуктът се предлага като помощен метод, който паралелно с основните такива, помага да се преодолее механичното повторение на лингвистичния материал. В същото време, така конструирани, интерактивните помагала дават възможност да бъдат използвани самостоятелно в рамките на всяко едно логопедично занятие от етапа на логопедичната терапия за деца с артикулационни нарушения. Допускаме, че приложението на продукта „Аудиовизуално съдържание за логопедична терапия“ ще осигури ефективното участие на детето със специфични артикулационни нарушения в логопедичната терапия, което ще бъде измерено на следващ етап от изследването. В него ще бъде проверено възможно ли е така предложените интерактивни помагала да бъдат използвани в логопедична терапия при деца със специфични артикулационни нарушения и това да доведе ефективно участие на децата в логопедична терапия (апробиране на продукта).

Като допълнителна хипотеза се приема, че отделните части от така създадения продукт, могат да бъдат прилагани паралелно с тренировъчните методи. Използването на „Интерактивни помагала за логопедична терапия“ паралелно с тренировъчните методи, би могло да доведе до намаляване на механичното повторение на лингвистичния материал в логопедичната терапия при деца със специфични артикулационни нарушения.

Обект на изследване е продуктът „Аудиовизуално съдържание за логопедична терапия“. Предмет е процесът на включване на продукта в логопедичната терапия на иновативната практика. Задачите включват:

- да се проучат възможностите за използване на образователни приложения в логопедичната терапия;
- да се предложи интерактивно приложение, подходящо за изготвяне на материали за логопедична терапия за етапите на автоматизация и диференциация на звукове;
- да се изготви интерактивен продукт за артикулационна терапия (за етапите на автоматизация и диференциация на звукове);
- да се приложи персонализация на интерактивните помагала за артикулационна терапия, чрез включване на учениците в аудиодкаст и видеодкаст;
- да се изработят образователни видеа, като се включат учениците с видеодкаст и аудиодкаст.

Съдържателните аспекти на изследването са свързани с проучените възможности за използване на различни образователни приложения в контекста на иновативни методи. Авторът използва своя практически опит, за да създаде и апробира продукта за артикулационна терапия, който е изцяло приложим в логопедичната терапия при деца със специфични артикулационни нарушения.

Създаването на интерактивните помагала за артикулационна терапия стартира в края на месец октомври 2019г. Те са резултат от личните търсения на автора за ефективно участие на децата в логопедичната терапия и създаване на интерактивност на логопедичните занятия. В рамките на създаването бяха проучени три образователни приложения, между които canva, storyjumper, bookcreator. Чрез всички тях успешно могат да бъдат изработвани материали за логопедичната терапия. След направеното проучване за създаване на Продукт за артикулационна терапия, беше избрано приложението Book creator <<https://bookcreator.com/>>. Приложението Book creator <https://bookcreator.com/> отговори изцяло на търсенията на автора на изследването, а именно възможност страниците на интерактивната електронна книга да бъдат оформяни с опции: представяне на картинен материал и звуково озвучаване на лингвистичен материал.

Създаването на интерактивните помагала за артикулационна терапия се базира на следните аспекти:

- спазване на строга последователност на лингвистичния материал според утвърдената логопедичната рамка, предложени от (Тодорова 2015; Ценова 2015);
- прилагане на подходящ илюстративен материал паралелно с лингвистичния материал;
- озвучаване на така предложения лингвистичен и илюстративен материал.

Продуктът „Интерактивни помагала за артикулационна терапия“ включва тринадесет интерактивни помагала за артикулационна терапия. Осем от тях се предлагат за етапите на автоматизация на звуковете (с, з, ш, ж, ч) и пет етапите диференциация на звукове (с-ш, з-ж, к-т, д-г, ц-ч).

Фиг. 1. Интерактивни помагала за артикулационна терапия

РЕЗУЛТАТИ

Съдържание на интерактивните електронни книги за артикулационна терапия

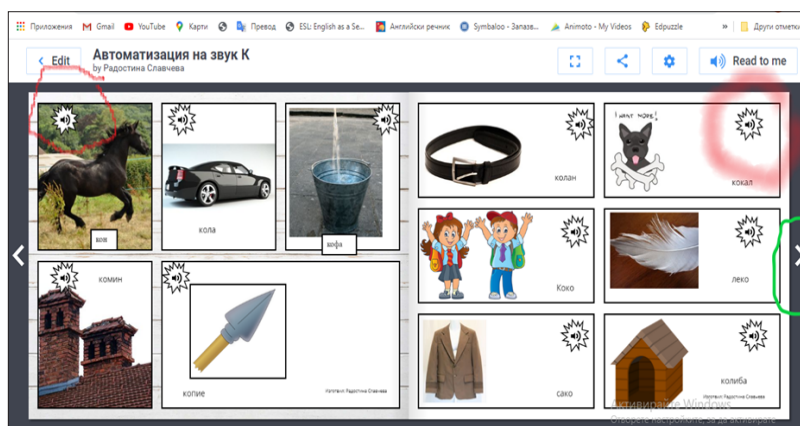
Интерактивните помагала са подредени в електронната библиотека на приложението Book creator.com в онлайн библиотеката на автора My Books by Radostina Slavcheva <https://app.bookcreator.com/books>.

Книгите могат да бъдат сваляни в pdf или epub формат, разпечатвани, изпращани като линк за отваряне и използване. Всяко помагало има съдържание и чрез него може да се преминава лесно през отделните раздели. Поради създаденото озвучаване на лингвистичния материал, се препоръчва онлайн използването пред тяхното разпечатване. Помагалата са така структурирани, че дават възможност за пълноценно използване във всяко едно занятие от етапите по автоматизация и диференциация на звуковете в логопедичната терапия.

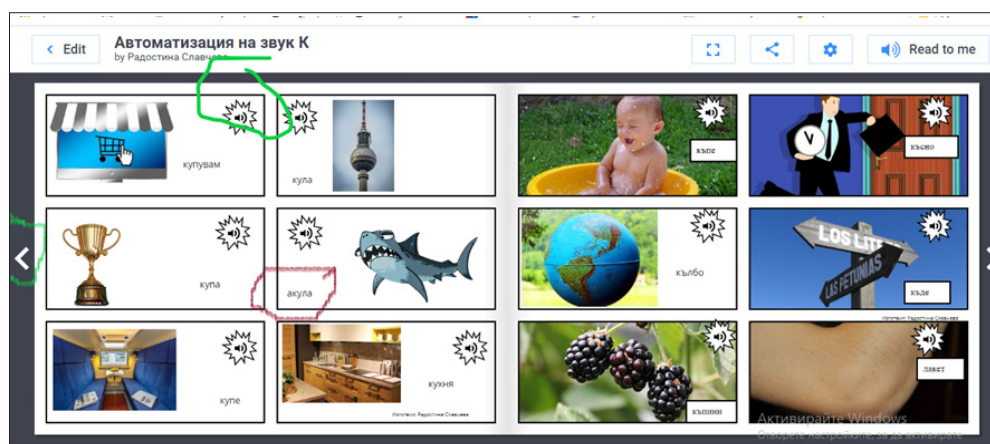
За създаване на представа за Продукта, ще разгледаме една от тринадесетте електронни книги, а именно Интерактивно помагало за автоматизация на звук К.

<https://read.bookcreator.com/n6t2Wn8kfJcIs5yHhsgsVKE53qC3/0PuB1dybTZ6IwD9L2mV7aw>
<https://logoped-radost-slavcheva.webnode.page/pomagalo/>

То съдържа упражнения за развитие на фонемен слух, страници за автоматизация на звук К в различни срички, подредени в определена последователност. Лингвистичният материал на всяка страница е подреден, според утвърдената методика (Тодорова 2015). Всяка страница съдържа около шест картинни изображения с присъствие на звук К в конкретната сричка (пример КО във фиг. 2, думи със сричка КУ във фиг.3 и т.н.). Към всеки картинен материал на страницата има надпис и аудиокаст (звуков файл), прикачен към картинното изображение. При натискане на камбанката аудиокаста (звуковия файл) се чува думата и подходящо изречение с нея. Детето има възможност да натисне само камбанката с мишката на компютъра, да чуе думата с озвучения аудиокаст (звуковия файл) и изречението, след което да ги повтори и да премине към следващата страница.

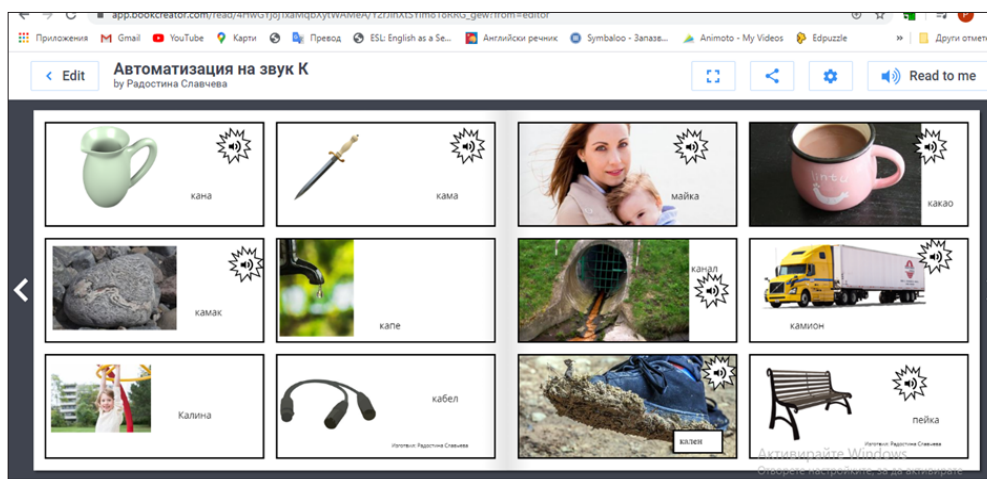
Фиг. 2. Интерактивно помагало за автоматизация на звук К

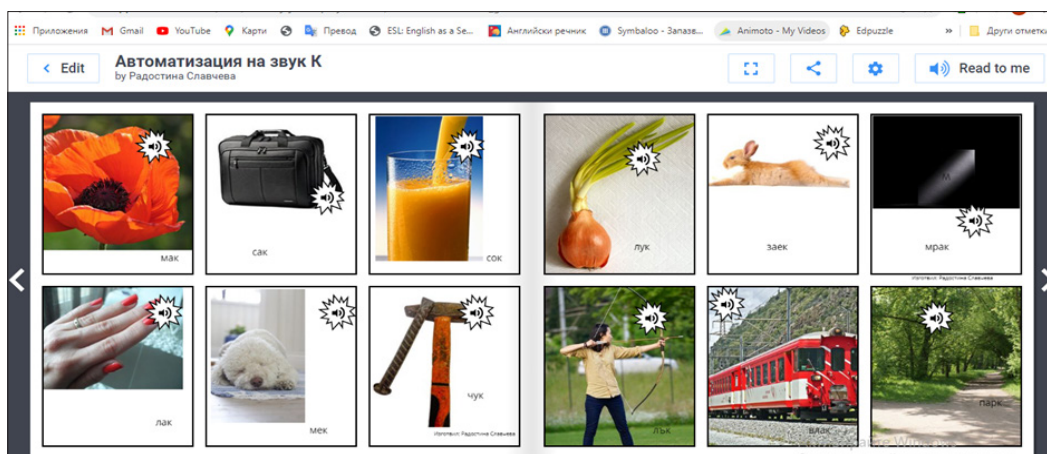
Фиг. 3. Интерактивно помагало за автоматизация на звук К

На същия принцип са структурирани следващите страници от помагалото, които съдържат материал с останалия лингвистичен материал – думи със сричка -КА-, -КЕ- (фиг.4), К в края на думата (фиг.5.) и т.н.

Останалите помагала, които включват автоматизация на съскави, шушкави консонанти, африкати и т.н. следват така представения модел - картинно изображение, аудиокаст с думата и изречение към нея, като обемът на всяко помагало е между 50 и 130 стр.

Фиг. 4. Интерактивно помагало за автоматизация на звук К

Фиг. 5. Интерактивно помагало за автоматизация на звук

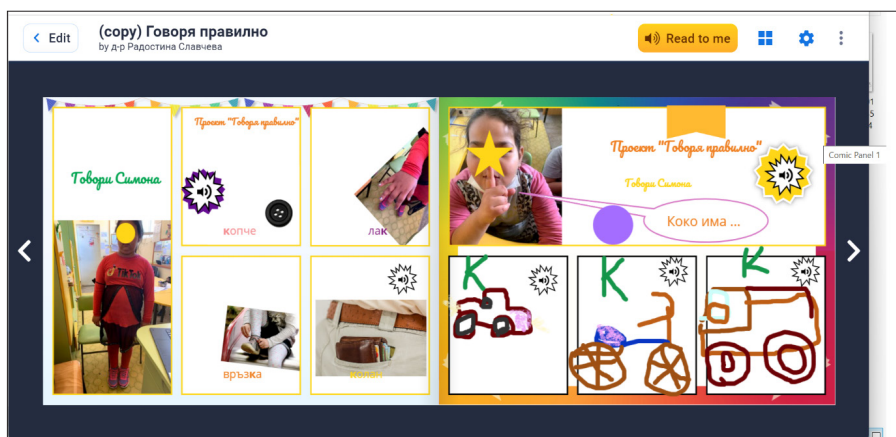
Персонализирани електронни книги за артикулационна терапия

Създаване на персонализирани електронни книги за артикулационна терапия включва:

- избор и качване на картинно изображение за лингвистичен материал заедно с учениците;
- аудио озвучаване (аудиокаст) на лингвистичен материал от учениците за конкретна дума от електронната книга;
- прослушване на аудиокаста (озвучения лингвистичен материал);
- интерактивно писане с мишката на думи върху електронната страничка от учениците, съдържаща звука, върху който се работи;
- интерактивно (с мишката на компютъра или писалка за таблет) подчертаване и очертаване на отделни елементи, букви и срички, съдържащи звукът, върху който се реализира терапията в момента;
- прикачване на изображения под формата на снимки на предварително оцветено от ученика с моливи изображение, което онагледява лингвистичен материал за занятието;

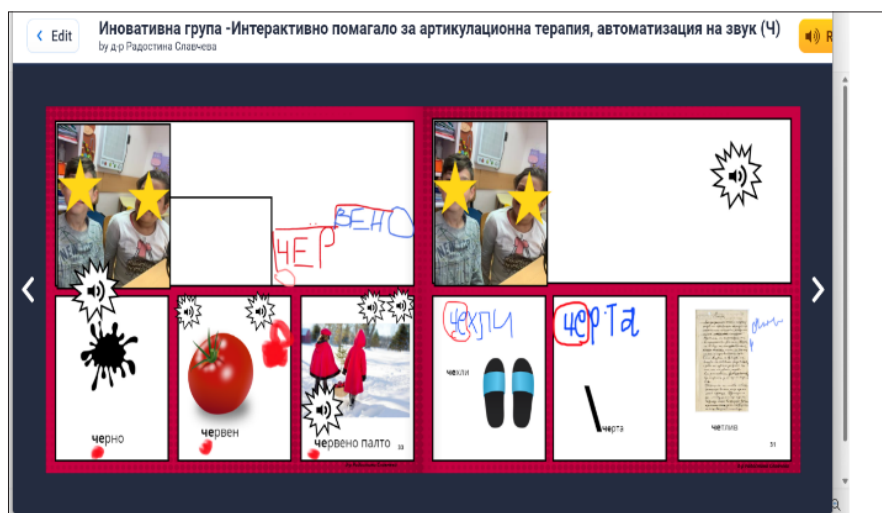
– заснемане и качване лични снимки на учениците, имащи отношение към работен процес и конкретни упражнения в логопедичната практика.

Фигура 6 представя страници от Персонализирани електронни книги за артикулационна терапия на звук К. Виждаме, че сравнено с „Интерактивно помагало за артикулационна терапия“, персонализираната електронна книга съдържа елементи, чрез които се извършва персонализация на страниците чрез поставяне на снимки с учениците, аудио озвучаване на лингвистичния материал, но не от логопеда, а от ученици и лично изписване от тяхна страна на думи или рисуване на елементи.

Фиг. 6. Персонализирана електронна книга, автоматизация на звук К

Фигура 7 представя страници от персонализирани електронни книги за артикулационна терапия на звук Ч. Отчитат се предложените елементи на персонализация.

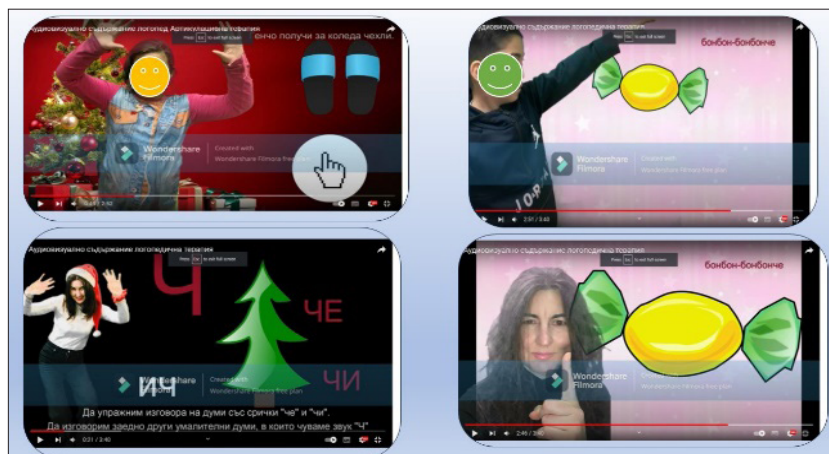
Фиг. 7. Персонализирана електронна книга, автоматизация на звук Ч

Образователни видеа за артикулационна терапия

Те са изработени в процеса на артикулационна терапия с участието на ученици, включени в логопедична работа. При създаването на видео продуктите учениците участват активно при създаването на образователни видеа, като се включват в заснемането на подходящи снимки за образователните видеа, имащи отношение към работата по конкретен звук, който е в процес на автоматизация. Също така се реализира озвучаване (аудиоподкаст), като се използва микрофон за създаване на аудио озвучаване на видео продукта. Така създадените образователни видеа се използват в

логопедичните занятия на всички ученици при необходимост. Образователните видеа са качени в канала на ОБУ „д-р П. Берон“ – гр. Ямбол. <https://www.youtube.com/watch?v=INW5oirI9A>

За създаване на образователните видеа (фиг. 8.) е използвана програмата Филмора, тя дава възможност заснетите кадри на зелен екран, записаните пред микрофон аудио записи на думи и изречения да бъдат монтирани в клип. След неговия експорт той може да бъде гледан от самите участници в следващи занятия, в които се извършва терапия на автоматизация на конкретния звук (в случая звук Ч), така и да бъде използван от ученици, които не участват в образователното видео, но работят по автоматизация на конкретния звук с логопеда.

Фиг. 8. Кадри от Образователни видеа. Автоматизация на звук Ч

Фигура 9 представя работни кадри от процеса на заснемане на снимки и видео, както и кадри от използване на микрофон за аудиокаст на видео продуктите. Снимките на зелен екран се поставят с желания фон в процеса на работа с програмата. Освен това имаме възможност да добавим допълнителни снимки, които са картинна опора на лингвистичния материал, на който сме направили аудиокаст.

Фиг. 9. Работни кадри от създаване на Аудиовизуално съдържание за логопедична терапия

Образователният видео продукт „Артикулационна гимнастика с Пепеляшка“ може да се види в следния линк: <https://www.youtube.com/watch?v=XzoG3GD4X80&t=6s>

Образователното видео е изработено и апробирано от автора на статията, представя се в контекста на продукт, който може да се използва в началото на логопедичното занятие в етап артикулационна гимнастика. Упражненията за артикулационна гимнастика са представени по иновати-

вен начин, обобщени около концепцията на приказката „Пепеляшка“, като е използвана силата на мултимедийните продукти.

Фиг. 10. Образователно видео Артикулационна гимнастика

Образователното видео за автоматизация на звук З в думи със сричка ЗЕ е направено с терапевтична насока, дава възможност в логопедичните занятия активно да се използва за достигане на резултати в етапите на автоматизация на звук З. То съдържа онагледяване и озвучаване на лингвистичния материал по интерактивен начин (Фиг. 11.). <https://youtu.be/zkpK4B3VM98>

Фиг. 11. Образователно видео за Автоматизация на звук З в сричка ЗЕ

Интерактивните помагала за артикулационна терапия и създадените персонализирани електронни книги са апробирани в период на три учебни години, а образователни видеа за артикулационна терапия в продължение на една учебна година. Използването на продукта осигури ефективно повторение на лингвистичния материал в логопедичната терапия. Иновативната практика показва, че активността на учениците при повторение на лингвистичния материал може да бъде повишена, а механичното повторение на лингвистичния материал в логопедичната терапия при деца с артикулационни нарушения да бъде намалено.

Резултатите с практически характер могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Създаден бе продукт „Интерактивни помагала за артикулационна терапия“ (8 за етапите автоматизация на звукове, 5 за етапите диференциация на звукове).
- Създадени са образователни видеа за артикулационна гимнастика и артикулационна терапия, които имат изцяло практичен характер за приложение в логопедични занятия.
- Създаденият продукт осигурява възможност за отлична визуализация и озвучаване.

ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящото проучване установи възможности за използване на образователни приложения в логопедична терапия. Разработеният продукт „Аудиовизуално съдържание за артикулационна терапия“ има безспорен практико-приложен принос.

Създаденият и апробиран продукт дава възможност в рамките на логопедичната терапия да се реализират многократни повторения на лингвистичния материал, да се увеличи активността на учениците поради личния принос и участие в процеса на създаване на електроните книги и образователните видеа. Резултатите от изследването доказват, че предложеният продукт има място в логопедичната терапия. Освен това тези данни дават основания за бъдещи изследвания, свързани с активното приложение на други образователни приложения за осигуряване на по-ефективно участие на детето в логопедичната терапия за други комуникативни нарушения.

ЛИТЕРАТУРА

Василева, Р. (2016). Основни правила на дизайна и образователната анимация. *Юбилейна научна конференция с международно участие. Том II, 20-21.09.2016г.* Бургас, 249-256. // **Vasileva, R. (2016).** Osnovni pravila na dizayna i obrazovatel'nata animatsia. *Yubileyna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie. Tom II, 20-21.09.2016g.* Burgas 249-256.

Иванов, Ив. (2012). Педагогическа интерактивност. *Международната научно практическа конференция „Иновации и интерактивни технологии в образованието“, 20-21.04. 2012 г.* София, 91-99. // **Ivanov, Iv. (2012).** Pedagogicheska interaktivnost. *Mezhdunarodnata nauchno prakticheska konferentsia „Inovatsii i interaktivni tehnologii v obrazovaniето“, 20-21.04. 2012 g.* Sofia, 91-99.

Калинова, Д. (2016). Мотивация на учебния процес чрез интерактивни методи на взаимодействие. *Юбилейна научна конференция с международно участие. Том II, 20-21.09.2016г.* Бургас, 385-390. // **Kalinova, D. (2016).** Motivatsia na uchebniа protses chrez interaktivni metodi na vzaimodeystvie. *Yubileyna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie. Tom II, 20-21.09.2016g.* Burgas, 385-390.

Тодорова, Е. (2015). Артикулационни нарушения на развитието. София. // **Todorova, E. (2015).** Artikulatsionni narushenia na razvitiето. Sofia.

Ценова, Ц. (2015). Логопедия. София. // **Tsenova, Ts. (2015).** Logopedia. Sofia.